

Bäfverjägaren
Hjalmar Adlercreutz.

Sw. Hist. N:o 64.

6 öre.

I Klettes "Skildringar från Amerika" förekommer äfwen en uppsats, kallad "Bäfwerjägarna", der en swensk, Hjalmar Adlercreutz, lifligt framställes tillika med hans werlande jägarelif och slutliga död. Wi anse oss därför så mycket heldre böra meddela denna skildring.

Året 1844 står i stort rop bland de nordamerikanska "trappers" eller bäfwerjägarna. Sällan har man, åtminstone under de fista tjugo åren, sett så stora packor af dyrbara bäfwerffinn på de olika samlingsplatserna i Rocky-Mountains, som just detta år, och agenterna för de engelska och amerikanska pelskompanierna förtjenade stora summor. Lyckan hade gynnat de oförskräckta jägarne, och de fråsfade nu i njutningen af alla de materiella förmåner, som de kunde förskaffa sig medelst sin rika winst. Ett riktigt tygellöst lif herrskade i de läger, som man hade uppflagit på de wanliga samlingsplatserna. Junan wi beskriwa ett sådant läger, wilja wi dock förutskicka några ord om trappers sjelfwa.

Desse män stå närmare de ursprungliga wilbarnes klaf än de civiliserade menniskorna. Den största delen af sitt lif tillbringa de i de mest förborgade wrår bland

bergen och i de aflägsnaste wildmarker. Deras seder och karakter äro en blandning af enkelhet och wildhet, som wäl är helt naturligt, när man betänker hwilken natur som omgifwer dem. Göda och kläder äro deras enda behof, och för att förskaffa sig dessa oundärliga saker, utsätta de sig för de största faror och beswärligheter. Med bössan i hand äro de alltid antingen på wakt emot det som hotar dem, eller sysselsätta med förwärfwandet af den nödwändigaste provianten. De äro skarpa betraktare af naturen, och bemöda sig i synnerhet att studera skogens djur, för att upptäcka deras wanor. De äro oupphörligt utsatta för alla möjliga faror och känna derföre aldrig sjelfwa hwad fara betyder. De uppoffra en menniskas lif lika obeswäradt som ett djurs, och gifwa med samma likgiltighet sitt eget till pris. De bekymra sig hwarken om menskliga eller gudomliga lagar; deras önskan är deras lag, och för att uppnå denna, äro alla medel tillåtna. De äro trogna wänner och bittra fiender, samt lesa alltid efter den satsen: "ett ord och ett slag!" men ofta kommer slaget först. Deras goda egenheter kunna förliknas med dem man finner hos djuren, och hwar och en som gerna benämner allting med sitt sämsta namn, fallar dem hämndgiriga, blodtörstiga drinkare, spelare, menniskor som ickeakta lagen om mitt och ditt, med ett ord: "hwita indianer". Likwäl finnes det många undantag ibland dem, och det är icke någon sällsynthet, att den resande, som besöker Klippbergen, påträffar ärliga och trogna häf-

verjägare, som wänligt belä sin sista bit med honom, om han förwillat sig eller jagten mislyckats för honom och hans jagtkamrater.

Starka, wiga och hårdade, sfiickliga och öfwade i wapnens bruk, äro de alldeles sådana som de ociviliserade hwita och röda menniskorna måste hafwa varit på den ståndpunkt, der deras begär och instinkt endast woro rigtade på anskaffandet af det nödwändiga lifsuppehållet. Det finnes ingen wrå, ingen wildmark i "den aflägsna western" af de nordamerikanska fristaterna, som icke blifwit undersökt och genomströfwad af dessa menniskor. Från Mississippis källor ända till Colorados mynning, från nordens isfälla trakter ända till Gila i Mexiko hafwa bäsverjägarna lagt sina snaror i hwarje ström, hwarje flod och hwarje bäck. Utan dessa mäns oförtrottna framträngande, skulle dessa oerhörda landsträckor ännu varit obekanta för geograferna, och waktadt stora delar deraf ännu äro okända, kan man dock påstå, att det knappt finnes ett tunnland jord, som icke åt alla håll blifwit genomwandradt af trappers på deras farliga exkursioner. Bergen och strömmarne bibehålla fortfarande de namn, som dessa djerfwa jägare hafwa gifwit dem, och hwad man än må säga, äro de dock i sjelfwa werket de outtröttliga pionierer, som hafwa banat wäg för de dagligen tillwärande wästra kolonierna.

Bäsverjägarna dela sig i två klasser: de legda och de fria. De förra tagas i tjenst af pelswerkskompanierna uteslutande för jagten, under det de sednare af

kompaniet försees med hästar, mulåsnor och snaror och erhålla en wis betalning för skinnen och pelsverket. Utom dessa finnes det dock äfwen ett tredje slags bäs-
werjägare, som lefwa och jaga för sin egen räknning, hafwa sina egna hästar och lastdjur, sjelfwa wälja sitt jagtdistrikt och sin marknad, och till följd deraf äro mera oberoende än de båda första klasserna.

När jägaren begifwer sig på en utflykt, erhåller han sin utrustning antingen från en indianisk handels-
plats eller af de fringwandrande främare eller köpmän, som besöka de westra staterna. Utrustningen består af två eller tre hästar eller mulåsnor, en för sadeln, de andra för packningen, och sex snaror, som förwaras i en lädersäck. Ammunition, ett par skålpund tobak, garf-
wade djurhudar till moccasins (skor) och flera andra småsaker förer han med sig i en säck af buffelhud, hwil-
ken kallas "possible-säck". Denna, äfwen som den säck, hwari snarorna ligga, har wanligen sin plats på den sadlade mulåsnan, under det jagten pågår. Bäs-
werjägarens klädnad består af en jagtskjorta af samskadt getskinn, som är strad med långa fransar. Byxor
äro af samma ämne och likaledes försedda med fransar på de yttre sidorna. En grå eller swart böjlig filthatt, moccasins och "leggin's" (en sorts damasser) fullända kostymen. Öfwer högra axeln löper en rem och i den hänga, under wenstra armen, ett kruthorn och en ful-
pung, i hwilken sednare derjemte äfwen förwaras en hel mängd för jagten oundärliga saker. Omkring lifwet

har han en gördel med en stor bowieknif i en flida af buffelstinn, som är fästad wid gördeln förmedelst en stål-
kedja, hwilken derjemte fasthåller en liten getskinnssäck
med en slipsten. Ofta har han med sig en tomahawf
(ett slags yxa), men naturligtwis framför allt annat
en lång och swår bössa. Jag war verkligen nära att
glömma ännu ett till klädseln hörande föremål, och det
skulle varit så mycket mindre förlåtligt, som det utgör
en stor prydnad för kostymen. Det är "piphållaren",
som hänger i ett omkring halsen slaget snöre. Den är
merändels sydd i form af ett hjerta samt besatt med
perlor och wanligen ett verk och en skänk af jägarens
"squaw" (hustru).

Sålunda försedd med allt hwad han anser nöd-
wändigt, bestämmer han på förhand den plats, hwarest
han will jaga, och börjar sin utflykt till bergen under-
stundom ensam, men ofta äfwen i sällskap med flera
andra. När isen bryter upp om våren, är bäfwerjä-
garens tid inne. Så snart han ankommit till sitt jagt-
område, följer han de små floderna och bäckarne, och
håller skarp utkik på "tecknen". Ser han ett omkull-
fallet bomullsträd, så undersöker han om det kanske wa-
rit en bäfwer som fällt det, för att dermed uppdämma
strömmen. Djurens spår i sanden längs efter flodstran-
den äro äfwen föremål för hans noggranna efterforsk-
ning, och om de äro färska, uppställer han snaran på
djurets wäg, böjer den under wattenet och fäster den
med en tjock kedja antingen wid en påle, som han ned-

flår i sanden, eller wid en stark buske eller ett träd. Ett flöte af lätt trä fästes wid snaran förmedelst ett flera fot långt tåg, på det att det skall simma på wattnet, om djuret skulle bortrycka snaran, samt angifwa den riktning, i hwilken bäfweren aflägsnar sig. Snarans lockmat, som kallas "medicinen", är en oljaktig substans, som man erhåller af sjelfwa bäfweren (bäfwergåll). I denna doppar man en käpp och lägger den tvärt öfwer snaran. När nu bäfweren, lockad af luften, will närmare undersöka maskinen och till slut ett af hans ben fastnar i snaran, så är saken färdig och djuret är "a gone beaver" (en gången bäfwer). Upptäcker jägaren ett bäfwernäste, uppställer han snaran wid randen af dammen, ungefär på det ställe, hwarest han antager att djuret skall dyka upp ur det djupare i det grundare wattnet. Tidigt om morgonen bestiger han sin mulåsna, för att se efter sina snaror. På de fångade djuren blifwer huden genast afdragen, och swansarne, som hafwa stort värde, blifwa sorgfälligt inpackade. Sjelfwa skinnen utspänner man på ett eget sätt, för att torka dem, och köttet och inelworna blifwa med stor aktsamhet skrapade och rengjorda. När skinnets blifwit torrt, sammanlægges det i fyrkantig form med håret inåt, och hwarje packa, som wanligen innehåller 10—20 stycken, hopbindes och sammanpressas så hårdt som möjligt, och så är den färdig att skaffas vidare.

Så länge jagttiden warar, wandrar den djerfwe trappern, trots indianernas graunskap, omkring åt alla

fidor, för att upptäcka "tecken". Hans nerver äro alltid spända, och oupphörligt måste han vara beredd att använda hela sin själsnärvaro. Hans falkblickar flyga vida omkring, och ögonblickligt upptäcker han hvarje åfwen det obetydligaste främmande föremål, som möter honom på hans vandring. Ett omvändt blad, ett nedtrampadt grässtrå, de wilda djurens oro, fåglarnes flygt äro för honom tilldragelser, som naturen med läslig stil tecknat på det renaste språk. Den röde mannen utöfwar alla sina konstgrepp, för att bedraga den hwhite jägaren och triumfera öfwer honom; men trots all sin råhet, förenar likwäl denne med en pioniers naturliga instinkt fördelen af åtminstone några af civilisationens förmåner, och undgår dertfore ofta indianens plumpt anlagda planer. Ganska ofta äro dock alla försigtighetsmått fåfänga. När indianen upptäckt det ställe, hwarest bäfwerjägaren har utställt sina suaror, smyger han sig dit, utan att lemna något spår efter sig, och döljer sig sedan i buskarne, tills hans offer wisar sig. Pilen flyger från bågen, och på det korta afståndet förfelar den jällan sitt mål. Pilens hwinande ljud förnimmes knappt af jägaren, innan han redan känner spetsen i sitt hjerta, och den förtjuste wilden har ett hufwudskinn mer till prydnad för sin wigwam (hydda). I det hela är dock fördelen på bäfwerjägarnes sida, och när jagten är slutad, hafwa dessa för hvarje förlorad kamrat wanligen att uppvisa mer än hundrade röda hufwudskinn på sina olika samlingsplatser.

Nu wilja wi besöka ett af dessa läger i Rocky-Mountains.

Det war, som sagdt är, år 1844, det lyckligaste jagtår man sedan långt tillbaka kunde erinra sig. Vid en liten flod, wid namn Larami, hade Siour-indianerna och Chaukatrusserna, som detta år stodo på den mest wänskapliga fot med de hwite, uppslagit sin flyttbara — man kunde ganska wäl säga — lilla stad; ty hela lägret bestod af öfwer 700 hyddor, och erbjöd i Klippbergens enslighet en ganska imponant aanblick. Alla hyddorna woro uppställda i parallela linier, och höfdingarnes tält kunde lätt igenkännas på de groteskt målade wapensköldar, hwarmed de woro smyckade. En wis del af lägret war bestämd för köpmännen, och här såg det ut som ett ganska muntert lif skulle börja. Både indianerna och bäsverjägarna hade wäldiga packor med pelswerk, och de olika kompaniernas handelsagenter hade rest flera tusende mil, för att instinna sig på marknadsplatsen och köpa allt som de kunde åtkomma. Trappers kommo ensamma eller i skaror om 3—10 man, och de flesta hade stora packor af bäsverfskinn på sina hästar eller mulåsnor. Några gingo till fots; de hade, trots all sin waksamhet, warit nog olyckliga att förlora såwäl sina djur som sitt pelswerk i strid med de rofgriga indianerna; icke desto mindre woro de glada att de åtminstone hade fått behålla skinnnet på sitt hufwud.

På den plats, hwarest handeln skulle försiggå, woro bord och tält uppställda, och i midten hade jägare af

olika härkomst, hwilkas namn woro wäl kända och berömda i den "afslägsna western", lägrat sig med sina packor och djur. Det war dock, som jag redan sagt, icke ensamt infödda trappers som man der såg; på detta storartade möte fann man äfwen många indiauska såwäl som europeiska nationer representerade. Der funnos shawnoes och delawarer, kanadiska bergjägare och åtta yankeesöner från New-Hampshire. Här såg man en fransman antända sin korta, wäl inrökade fritpipa wid en ny-mexikanares cigarrstump, under det en engelsman och en gulbrun yngling från Sandwicks-öarne belade ett stycke tuggtobak sig emellan. Der rökte en shawnoe-indian fredspipan med en afkomling af de stolta "sex-nations-indianerna", och i ett hörn af marknadsplatsen, mellan uppstaplade bäsverfskinuspakor och med ryggen stödd emot ett litet tält, hwari bränwin och rökta björnskinfor utbjödos till salu, spelade en gammal swenssk och en virginier kort om en buffelhud och om penningar. Båda hade de redan under flera års tid jagat i bergen. Men rundtomkring woro köpmännens bodar uppslagna, och till dem strömmade såwäl indianer som hwita. — Ifrågawarande är betalades bäsverfskinnet med sex dollars marken; men guld och silfwer såg man icke mycket till på denna marknad: bäsverfskinnet war betalningsmedlet och emottogs till det uppgifna priset af alla köpmännen, som derför lemnade jägarne och indianerna waror, och naturligtwis bedrogo dem på det grymmaaste i denna handel. Det wore emellertid ett brott emot sanningen,

om man sade att det på denna marknad icke fanns öfwerflöd på nödwändighetswaror och lyxartiklar. Några ganska förträffliga hästar och mulåsnor såldes äfwen, och det till ganska fabelaktigt pris.

Daktadt främarne äro förbjudna att på dessa marknader sälja något bränwin till indianerna, fanns dock wid ifrågawarande tillfälle ett oerhördt qwantum "eldwatten". Innan indianen börjar sin handel, gifwer köpmannen honom en duftig schnaps, som genast sätter lif uti honom, och har han wäl fått den första flunken i kroppen, så kan man wara säker att han snart afflutar sin handel. De fruktanswärdaste uppträden hafwa ofta egt rum på dessa marknader, som icke kunna stå under någon öfwerhets uppsigt, alldenstund de ofta hållas midt ibland bergen på flera hundra mils afstånd från civiliserade menniskors boningar. Endast de färskilda indianstammarne, bäsverjägarna, köpmännen och handelsagenterna weta om den tid, då dessa sammankomster skola hållas, och dessa sednare bölja ofta, af lätt begripliga skäl, för hwarandra kunskapen derom. En stora Sioux-indianer, som återwände från en af dessa marknader, der man genom bränwin och andra starka drycker gjort dem nästan ursinniga, angrepo en gång en handelsplats, som tillhörde ett amerikanskt pelsverkskompani. De utplundrade den helt och hållet och uppbrände slutligen köpmannen och hela hans familj på ett bål, hwar till boningshuset måste lemna det nödwändiga brännmaterialet.

Jemte bränwinsupandet bilbar spel ett af de mest framstående dragen på dessa marknadsplatser. Äfwen Kapplöpning är mycket modern, och mången buffelhud eller bäsversskinn har werlat egare till följd af wad, som hållits om en hästs större eller mindre snabbhet. Såsom spelare utmärka sig bäsverjägarna isynnerhet; liksom indianerna älska de bränwin, men spel är likwäl deras hufwudpassion. Enligt indianskt sed sitta de rundt omkring elden, utspänna en buffelhud framför sig och spela sedan i olika grupper de mest wärderade bergspel. Zusatsen är bäsvern, och när den blifwit bortspelad, kommer ordningen till hästarne, mulåsnorna, bössorna, jagtsfjortorna och ofta äfwen byxorerna. Upphettade af bränwin och otur gå öfwerdådiga spelare omkring i lägret och uppfordra hwarandra att spela bäsverjägarnes högsta spel — der insatsen är: deras häst, deras squaw, om de hafwa någon, eller också (hwilket någon gång förefommer) huden på deras hufwuden. "Du är häst och bäsver borta!" — är det wanliga uttrycket i deras läger, när någon har förlorat betydligt. Merändels hitta såwäl häst som bäsver wägen till handelsmannens städa, och jägaren måste nu, om han står wäl anstrifwen för sin ärlighet, af köpmannen på kredit mottaga sin utrustning för det kommande året. Köpmannen träffar honom då åter på en annan samlingsplats, för att preja honom ånyo. Så går det med desja bäsverjägare, oakradt en enda lycklig jagt gifwer mången medel i händerna att wända ryggen åt hela det wilda jägarelifwet

och nedfatta sig i någon af de westra kolonierna, der han kunde i lugn tillbringa den återstående delen af sitt lif. Dessa marknader äro ofta nog vittnen till blodsutgiutelser och förbrutelser, som endast och allenast framkallas genom bränvin och kortspel. Dueller med bössor på tio stegs afstånd äro ganska wanliga, och ofta falla båda duellanterna wid ordet: "fyr!"

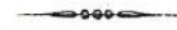
Jag omnämnde här ofwan en gammal swenssk, som spelade kort med en virginier på nyssnämnda möte. Det war en öfwer sextio år gammal man, som redan tillbragt trettio år i Rocky-Mountains och bland indianerna. Hög, stark och muskulös, med ett nästan mumieartadt, af solen och de skarpa bergwindarne gulfärgadt och färadt ansigte, wissade han dock tydligt nog sin nordiska härkomst genom sina blåa ögon och sitt rika, blonda hår, som hängde ner öfwer hans skuldror, utan att ären ännu förmått påtrycka det silfwerfärgen. Ingen af hans kamrater kände hans tidigare lefnadsöden; han kallades wanligen "the old Swede" (den gamle swensken), fastän han icke tyckte om denna benämning. - Kit Gerson, som är berömd öfwer hela Nordamerika såsom den djerfwaste och oförtrutnaste mountaineer (berginwånare, men här förnämligast wägwisare i de westra, ännu föga kända delarne af Förenta Staterna), berättade mig (skrifwer författaren till denna skizz) många saker om denne gamle swenske man under min wistelse i Saint Louis, der jag flera gånger sammanträffade med honom under det han wäntade på öfwerste Fremont, för att med honom före-

taga en resa, som beklagligtvis war nära att kosta alla deltagarne lifwet. Han hade förut såsom vägvisare åtföljt Fremont på alla dennes vetenskapliga exkursioner och undersökningsresor i Rocky-Mountains, längs den stora Saltsjön, samt genom Kalifornien och Oregon. Fremont, Kit Gerson och tio af deras sällskap kommo wid den förstnämnda resan lyckligt öfver Rocky-Mountains, de öfriga (omkring trettio) omkommo år 1847 under en snöstorm, och jemte dem hundra mulåsnor och nästan lifa många hästar. Georg Ruxton, en bekant engelsk skriftställare, som äfwen en längre tid lefwat i de westra staterna och utgifwit början af ett intressant verk öfver det wilde lifwet i dessa trakter, omnämnde äfwen denne skandinav, hwars minne säkert ännu länge kommer att qwarlewa bland bäfverjägare, och hwars jagtäfventyr skola berättas från släkte till släkte, när dessa hårdade män under den kalla höst- eller wårastonen kampera i de mörka, ödsliga bergpassen och röka sin pipa omkring den flammande stockelden. Kit Gerson hade upptecknat hans namn, men kunde icke uttala det. Han hette Hjalmar Adlercreuz. För en enda af sina få förtrogna wänner hade han berättat, att han härstammade från en gammal adlig släkt i Sverige. Af hwilken orsak han blifwit bäfverjägare, hwad som fört honom till Amerika eller hwad han förut varit, kunde man aldrig locka af honom. Man såg honom aldrig skratta, ej ens åt de löjligaste scener. Han söp aldrig bränwin, utom en gång om året — på marknaden —

det wi, såsom ofwan är nämndt, träffa honom — och äfwen der begagnade han denna drypt med måtta. Deremot beherrskades han, liksom de andra bäfwerjägarna, af spelet. Han hade sjelf berättat Kit Gerson, att han under de sitta tjugo åren af sin wistelse i bergen erhållit öfwer 15,000 dollars för bäfwerfkinu. Hwarje år hade han beslutat att återwända till Saint Louis, för att der sluta sina dagar. Af denna orsak hade han alltid sålt sina skinn för klingande mynt, men ett fjorton dagars uppehåll på marknaden hade alltid ånyo "putsat honom ren", så att han efter så många års förlopp icke ens hade så mycken kredit, att han wid jagttidens början kunde förskaffa sig den nödiga utrustningen. Många berättelser omtala hans mod, ihärdighet och själsnärvaro, och sjelfwa hans död är, såsom Ruxton berättar, lika karakteristisk. Ablercreuz war just i sällskap med flera andra trappers på en erfursion, när de en morgonfund blefwo angripna i sitt läger af ett stort antal indianer, som efter sin wana hade öfwertrumplat jägarna och nu anställde ett stort blodbad ibland dem. Ablercreuz war swårt sårad, men hade likwäl qwar sin bössa, fruthorn och kulsprung. Nära intill det ställe, hwarest de hade lägrat sig, stod ett ihåligt träd. Snabb som vinden ilade han till detta och kröp in i öppningen. Derifrån försvarade han sig nu nära en hel dag emot wildarne med största ihärdighet och kallblodighet. Han dödade fem indianer och sårade flera andra. När rödfskinu icke kunde jaga den modige bäfwerjägaren ur hans

tillflyktsort, begagnade de den gynnsamma vinden och lade eld i det långa torra gräs, som fanns omkring trädet. Snart antändes den torra stammen, och Adlercreutz såg sig nu tvungen att lemna sitt gömställe. Han fattade tag omkring böspipan, störtade med wäldiga kolfslag ut bland indianerna och föll slutligen, genomborrad af oräkneliga pilar, men först sedan ytterligare tvåanne fiender fallit för hans hand. Sednare funno några af kamraterna hans lik. Huswudet war skalperadt, men samma allwar, som under hela hans lif varit utbredd öfwer hans drag, wisade sig oförändradt ännu i böden. Man begrof honom på samma ställe, der han hade fallit, och i ett mörkt, dystert bergpass, som kausste sedan aldrig blifwit trampadt af en hwit mans fot, uppreste de obildade jägarne efter sin wana ett enkelt träkors, som nu säkert längesedan är förmultnadt.

Daktadt bäfwerjägarne antal förminskas i samma grad som indianernas, är dock "den gamle swensken" därför icke glömd bland dem. Civilisationen framilar med jättesteg till och med i westerns aflägsna wildmarker, och många år komma säkert icke att förflyta, innan wi kausste få läsa en skildring öfwer de sista bäfwerjägarne.

Stockholm.

Tryckt hos W. G. Berg, 1872.

Br. 27616